

ЕФЕКТИВНІСТЬ ТА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА

УДК 338.43:637.1(477.42)

ОЦІНКА СТАНУ МОЛОКОПЕРЕРОБНОЇ ГАЛУЗІ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ

О. В. Аксьонова

e-mail: oksana_aksyonova@ukr.net

Житомирський інститут Межрегіональної академії управління персоналом,
вул. Перемоги 26, Житомир, 10003, Україна

Розглянуто сучасний стан розвитку молокопереробної галузі Житомирської області протягом 2013–2015 рр. Висвітлено практичні аспекти діяльності молокопереробних підприємств області. Проаналізовано виробництво молока-сировини по секторах, а також канали її реалізації переробникам. Визначено обсяги надходження та основні напрями закупівлі і переробки молока-сировини на переробні підприємства. З'ясовано наслідки прийняття ДСТУ 3662:2015 «Молоко-сировина коров'яче. Технічні умови». Розглянуто молочарський кооператив як перспективну організаційно-правову форму підприємницької діяльності на селі, що сприяє завданням структурної трансформації аграрного сектора економіки.

Ключові слова: молоко, молокопереробне підприємство, молочарський кооператив, господарства населення, сільськогосподарські підприємства.

Постановка проблеми

Молокопереробна галузь є однією з провідних, оскільки забезпечує населення молочними продуктами, які, в свою чергу, займають вагоме місце в раціоні харчування людини. Молоко та молочні продукти завжди користуються попитом як на зовнішньому, так і на внутрішньому ринках, однак для наповнення ринку потрібне безперебійне постачання молока-сировини на молокопереробні підприємства. Механізм закупівлі молока-сировини повинен бути чітко налагоджений, а також відповідати вимогам ДСТУ 3662-97 «Молоко коров'яче незбиране. Вимоги при закупівлі».

В Житомирській області молокопереробні підприємства мають три канали надходження молока-сировини: 1) особисті селянські господарства; 2) сільськогосподарські підприємства, у т. ч. фермерські господарства; 3) інші господарські структури. Варто звернути увагу на те, що молокопереробні підприємства віддають перевагу сільськогосподарським підприємствам, оскільки сировина надходить від них вчасно, кращої якості та зазначеної кількості, ніж від господарств населення. Тому, важливого значення в налагодженні стабільних каналів надходження

сировини має їх структуризація, тобто утворення господарських структур з правом юридичної особи та певним рівнем економічної відповідальності. Такою перспективною структурою вважають молочарські заготівельно-збутові кооперативи, власниками яких є особисті селянські господарства. Вони розглядаються як елемент інфраструктури аграрного ринку [5, с. 187]. Поширення обслуговуючих кооперативів спрямовано на розв'язання низки проблем, а саме: стимулювання виробників сировини до виробництва якіснішого товару, збільшення обсягів закупівель та реалізації сировини переробним підприємствам за законтракованими цінами. Обґрунтування доцільності таких структурних перетворень визначило необхідність проведення даного дослідження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Основні аспекти дослідження та розвитку молокопродуктової галузі висвітлювали в своїх працях відомі вітчизняні науковці – П. С. Березівський [1], Т. В. Божидарнік [2], М. М. Ільчук [8], В. М. Микитюк [14], Т. Л. Мостенська [13], О. М. Шпичак [18] та інші. В їх працях концептуально розглянуто актуальні проблеми методологічного, інституціонального,

інвестиційного та методичного забезпечення розвитку молокопродуктового комплексу країни та її окремих регіонів, вектори та методи ринкової трансформації галузі, її адаптації до функціонування у конкурентному середовищі. Однак ситуація навколо проблеми і предмету дослідження динамічно змінюється, з'являються нові виклики ринкового середовища та виникають нові обставини, що вимагають корекції загальної стратегії розвитку молочного скотарства. Це й зумовило написання даної статті.

Мета та завдання та методика дослідження

Метою написання є обґрунтування необхідності створення молочарських заготівельно-збутових кооперативів як одного з напрямів ефективного розвитку молокопродуктової галузі Житомирської області. Об'єктом дослідження є процес виробництва і заготівлі молока.

У процесі написання статті використано такі методи наукового дослідження: *економіко-статистичний метод* – при вивченні показників закупівлі сировини та ефективності її переробки; *монографічний метод* – при дослідженні окремих молокопереробних підприємств Житомирської області; *абстрактно-логічний метод* – для узагальнення результатів дослідження та формування висновків та подальших перспектив.

Результати дослідження

Молокопродуктова галузь Житомирщини, як і України в цілому, відіграє важливу роль у функціонуванні національної економіки. Молоко та молочні продукти займають вагоме місце у харчовому кошику споживачів, оскільки збагачують організм білками та мінералами, вітамінами, які потрібні для ефективного та безперебійного його функціонування. У режимі здорового харчування людина повинна споживати приблизно – 380 кг молока та молочних продуктів в рік [16, с. 121]. І хоча фактично на одну людину в Житомирській області виробництво молока та

молочних продуктів склало 462,1 кг на особу, проте реально споживання молока та молочних продуктів (у перерахунку на молоко) сягнуло лише 230,8 кг [17, с. 331], що на 149,2 кг менше від норми. Результатом такої розбіжності є низька купівельна спроможність населення, оскільки ціни на молоко та молочні продукти є достатньо високими. Причинами зростання вартості молочних продуктів є скорочення поголів'я ВРХ, що, головним чином, зумовлює зменшення кількості надходження сировини на молокопереробні підприємства.

Для ефективного функціонування ринку молока та молочних продуктів Житомирської області потрібна повна завантаженість молокопереробних підприємств, що, в свою чергу, потребує безперервне надходження молока – сировини для переробки. Варто зазначити, що закупівля молока молокопереробними підприємствами виконується у трьох секторах, а саме: сільськогосподарські підприємства, господарства населення та інші господарські структури. За останні роки спостерігаються певні зміни у динаміці реалізації молока-сировини молокопереробним підприємствам.

Аналізуючи дані табл. 1, у 2015 р. першість у реалізації молока молокопереробним підприємствам тримали сільськогосподарські підприємства – 107,7 тис. т., відповідно друге місце – господарства населення – 90,3 тис. т, та останнє – інші господарські структури – 15, 6 тис. т. У співвідношенні 2015 р. до 2013 р. маємо такі результати: кількість закупленого молока у сільськогосподарських підприємствах зросла на 40,5 тис. т., а у господарствах населення зменшилась на 10,2 тис. т. Отже, у Житомирській області 50,4 % молока закуповується у сільськогосподарських підприємствах (2015 р.), у 2014 р. ця цифра складала – 44,5 %. Також близько 43% молока закуповується в господарствах населення (2015 р.).

Таблиця 1. Закупівля молока молокопереробними підприємствами по категоріях виробників

Виробники молока-сировини	Роки						2015 р. до 2013 р. (-/+)	
	2013		2014		2015		тис. т	%
	тис. т	%	тис. т	%	тис. т	%		
Сільськогосподарські підприємства	67,2	36,0	101,5	44,5	107,7	50,4	40,5	160
Господарства населення	100,5	53,8	107,1	47,0	90,3	42,3	-10,2	89,8
Інші господарські структури	19,1	10,2	19,5	8,5	15,6	7,3	-3,5	81,7
Всього	186,8	100	228,1	100	213,7	100	23,9	x

Джерело: розраховано за даними Головного управління статистики в Житомирській області [17].

У Житомирській області налічується 17 молокопереробних підприємств, однак тільки 14 повноцінно функціонують (табл. 2). Щодо асортименту їх продукції, варто зазначити, що більшість з них спеціалізується на виробництві масла, спрейдів, сухого молока та тільки два

молокопереробні підприємства – ще й на виробництві морозива (ПАТ «Житомирський маслозавод» та ТОВ «Три ведмеді»). Також єдине молокопереробне підприємство в області, яке виробляє органічну продукцію, – це ТОВ «Органік Мілк».

Таблиця 2. Асортимент та потужність молокопереробних підприємств Житомирської області

Назва підприємства	Асортимент продукції	Потужність підприємства, т/доба
ТОВ «Андрушівський маслосирзавод», м. Андрушівка	Виробництво масла, спрейдів, молока рідкого, сирів твердих, сух. молока	200
ДП «Ружин-молоко»	Виробництво масла, спрейдів, сухого молока	90
ДП «Радомілк»	Виробництво масла, спрейдів, сирів, суміші та різних паст	60
ТОВ «Рихальський завод сухого молока»	Виробництво масла, спрейдів, сухого молока	100
ТОВ «Еней»	Виробництво масла, спрейдів, сирів твердих та плавлених	80
ПП «Ренет»	Виробництво масла, спрейдів, сухого молока	75
ВАТ «Овруцький МКК»	Виробництво масла, спрейдів, молочних консервів, сухого молока	250
ТОВ «Три ведмеді»	Виробництво морозива	30
ПАТ «Житомирський маслозавод»	Виробництво масла, спрейдів, морозива	280
ТОВ «Галіївський маслозавод»	Виробництво масла, спрейдів, молочних консервів, сухого молока	100
ПАТ «Молочник»	Виробництво масла, спрейдів, плавлених сирів	200
ТОВ «Баранівський молокозавод»	Виробництво масла, спрейдів	40
ТОВ «Брусилівський маслозавод»	Виробництво масла, спрейдів	25
ТОВ «Органік Мілк»	Виробництво органічної молочної продукції	150

Джерело: узагальнено за даними Управлінням агропромислового розвитку Житомирської обласної адміністрації.

В табл. 3 наведено статистичні дані щодо обсягів надходження молока на молокопереробні підприємства Житомирської області, у т. ч. від господарств населення. Лідруючі позиції із закупівлі молока утримують: ПАТ «Житомирський маслозавод» (річне надходження склало 85120 т молока), ТОВ

«Андрушівський маслосирзавод» (31118 т молока) та ТОВ "Рихальський завод сухого молока" (29617 т молока). У результаті спостерігаємо незначну, але позитивну тенденцію нарощування обсягів закупленого молока молокопереробними підприємствами області.

Таблиця 3. Обсяги надходження молока на молокопереробні підприємства Житомирської області

Назва підприємства	Роки			Відхилення		Роки			Відхилення	
	2013	2014	2015	2015 р. до 2013 р.		2013	2014	2015	2015 р. до 2013 р.	
	всього, т			од.	%	в т.ч. від населення, т			од.	%
ДП «Молочний завод «Рейнфорд»	3324	4541	3075	-249	92,5	3307	4181	2472	- 835	74
ТОВ "Андрушівський маслосирзавод"	15872	20898	31118	15246	196	14518	14302	15421	903	107
ДП "Ружин-молоко"	19057	26634	20622	1565	108	10922	8811	8485	-2437	77
ТОВ "Рихальський завод сухого молока"	16291	30493	29617	13326	181	14586	24697	24982	10396	171
ДП "Еней"	81	70	70	-11	86	81	70	70	-11	86
ДП "Радомілк"	1149	1232	1024	-125	89	885	801	651	-234	73
ПП "Ренет"	4851	13953	10350	5499	213	4191	7857	6675	2484	159
ТОВ "Баранівський молокозавод"	1873	2600	7135	5262	380	1855	2552	7135	5280	384
ТОВ "Брусилівський маслозавод"	4983	5144	5862	879	117	543	0	0	-543	-
ТОВ "Три ведмеді"	4291	3625	6071	1780	141	4291	3625	4744	453	110
ПАТ "Житомирський маслозавод"	79914	84242	85120	5206	106	21210	18980	15467	-5743	72
ТОВ "Галіївський маслозавод"	22638	27092	23417	779	103	18389	18070	13323	-5066	72
ТОВ "Корнинсир"	8476	9143	0	-8476	-	5426	6357	0	-5426	-
Всього	182800	229667	223481	40681	122	100204	110303	99425	-779	99

Джерело: розраховано за даними Управлінням агропромислового розвитку Житомирської області.

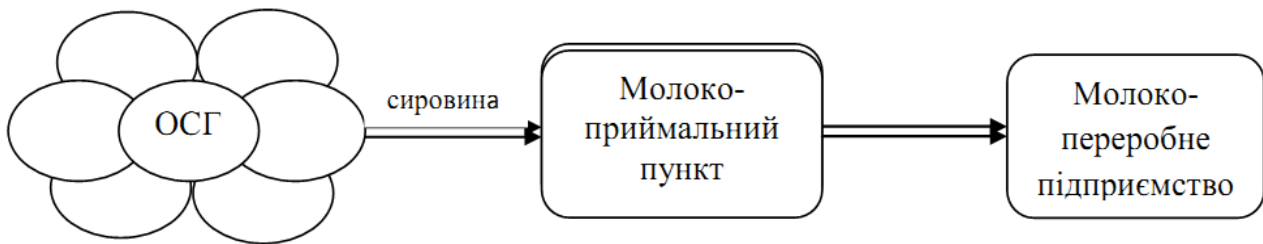
Слід відмітити, що річний обсяг надходження молока на молокопереробні підприємства від господарств населення зменшився на 10878 т (2015 р. у порівнянні з 2014 р.). Значні скорочення за 2013–2015 рр. відбулися на ПАТ «Житомирський маслозавод» – 5743 т молока (–28 %), ТОВ "Галіївський маслозавод" – 5066 т (–28 %). Таке зниження закупівлі молока-сировини в особистих селянських господарствах спричинено дією певних чинників, а саме: 1) особисті селянські господарства не в змозі виготовляти молоко вище другого ґатунку, як наслідок молокопереробні підприємства обмежені в можливості підвищувати якість своєї продукції;

2) введення в дію підвищених вимог до якості молока-сировини за стандартами ЄС, що знайшли віддзеркалення в ДСТУ 3662:2015 «Молоко-сировина коров'яче. Технічні умови».

На рис. 1, зображена існуюча схема закупівлі молока-сировини молокопереробними підприємствами в особистих селянських господарствах. Селяни, виготовивши продукцію, здають її у молокоприймальний пункт, який розташований в їх населеному пункті, чи молоковозам, оснащеним міні-лабораторіями для перевірки сировини. Далі молоко-сировина потрапляє на молокопереробні підприємства для виготовлення молочної продукції. Існуюча

ситуація влаштовує переробників, адже вони мають гарантовану сировину базу хоч і невисокої якості, але за помірними цінами. Що їх не влаштовує, то це якість сировини. Зрозуміло, що власники селянських господарств незадоволені таким становищем, оскільки мають справу з монополістом, позбавлені іншого каналу

реалізації молока і змушені продавати його молокопереробним підприємствам чи посередникам за заниженою ціною. Підвищення цін у такій ситуації відбувається рідко і, головним чином, адміністративним шляхом.

Рис. 1. Загальна схема закупівлі молока-сировини молокопереробним підприємством

Джерело: власні дослідження.

Крім того, відповідно до ДСТУ 3662:2015 «Молоко-сировина коров'яче. Технічні умови» з липня 2018 р. молокопереробним підприємствам буде заборонено закуповувати молоко-сировину в особистих селянських господарствах, оскільки дані господарства не можуть виготовляти сировини вищу за другий ґатунок. Згідно з новими вимогами стандартизації другий ґатунок взагалі відсутній у новій редакції ДСТУ, тільки передбачені: екстра, вищий, перший ґатунок. Відтак, особисті селянські господарства не зможуть реалізовувати свою продукцію молокопереробним підприємствам, а ті, в свою чергу, відчують гострий дефіцит молока-сировини. Це може спричинити навіть соціальну кризу – у селян зникне бажання тримати худобу, вони будуть позбавлені важливого джерела доходу, а переробники втратять дешеву сировинну базу, що може призвести до закриття деяких молокопереробних підприємств. Отже, потрібно гармонізувати чинне законодавство із завданнями євроінтеграційної перспективи і розробити покроковий план «плавного» переходу до європейських вимог, тим самим унеможливити або хоча б послабити негативні наслідки та упередити виникнення конфліктних ситуацій між виробниками сировини та молокопереробними підприємствами.

Одним з шляхів розв'язання проблеми з особистими селянськими господарствами може стати поширення молочарських заготівельно-збутових кооперативів (рис. 2). Селяни,

потенційні члени кооперативу, мають зрозуміти переваги такого, перевіреного світовим досвідом об'єднання, виявляти ініціативу та прораховувати економічні та соціальні вигоди від створення заготівельно-збутового кооперативу. В основі функціонування кооперативу лежить об'єднання зусиль виробників молочної сировини, з метою реалізації свого товару, одержанням від цього зиску, однак уникаючи при цьому посередницьких структур і мінімізуючи трансакційні витрати [8, с. 158]. У кожного члена кооперативу має бути договірне зобов'язання – зазначений обсяг молока, що буде здаватись щомісяця, кварталом та за рік. Крім того, визначаються потреби та послуги, якими хочуть скористатися члени об'єднання.

Молочарські кооперативи подібні до приймальних пунктів – вони мають обладнання для зберігання, охолодження та контролю якості продукції. Однак, кооператив є власністю тих, хто користується його послугами, тобто самих виробників молока. Він від імені його членів (клієнтів-власників) відстоює інтереси товаровиробників, обирає канали збуту продукції, домовляється про ціну на свій товар тощо [12, с. 365].

Взаємовідносини між молочарським кооперативом та молокопереробним підприємством регулюються контрактом та протоколом цін. Така організація заготівлі молока додає можливостей індивідуального контролю

якості сировини, що надходить від окремих членів кооперативу. Ті з них, які, через своє недбалство або нечесність, можуть нанести шкоди загальній справі більшості, ризикують бути позбавленими

членства загальними зборами кооперативу. Така можливість відіграє важливу мотиваційну роль до чесної співпраці, що доведено і стало практикою молочного агробізнесу розвинутих країн [7].

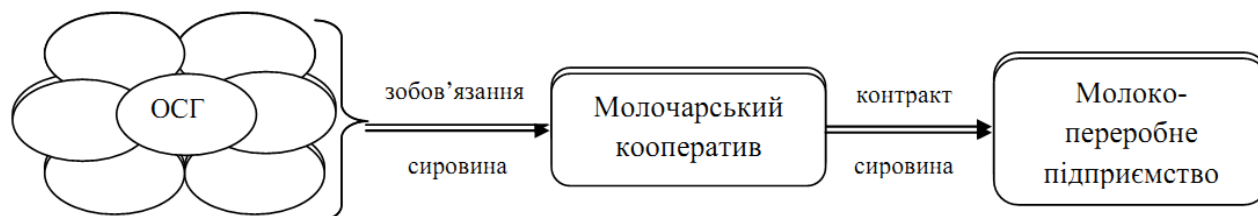

Рис. 2. Загальна схема реалізації молока-сировини молочарським кооперативом

Джерело: власні дослідження.

Отже, створення та об'єднання особистих селянських господарств у молочарські кооперативи є надзвичайно важливим для молокопереробної галузі. Адже індивідуальні виробники за сучасних обставин можуть залишитися в бізнесі і збільшувати свої доходи лише об'єднавшись. Логічно, що кожен виробник хоче продавати молоко-сировину за найвищою ціною. Це мотивуватиме селян до здійснення контролю за своєю якістю продукції. Таким чином, кооператив гарантуватиме надходження сировини високої якості та збільшення обсягів молока для переробного підприємства, сприяючи в такий спосіб підвищенню цін за сировину, а отже доходів селян.

Висновки

1. Молокопереробна галузь Житомирщини та й України в цілому є однією з найперспективніших в аграрному секторі. Основою галузі є молочне скотарство, яким традиційно займаються сільськогосподарські підприємства та особисті селянські господарства. В даний час і за існуючих обставин від рівня та масштабів виробництва молока-сировини, його якості визначально залежить все виробництво молочних продуктів, які, в свою чергу, мають вагоме значення у раціоні людини.

2. В інтересах молокопереробних підприємств зберегти обидва канали надходження молока-сировини – і від сільськогосподарських підприємств, і від господарств населення. Проте в структурному співвідношенні за останній час відбувалося зростання питомої ваги підприємств (до 50,4 %) і зниження долі господарств населення (до 42,3 %). Стає очевидним, що кількість індивідуальних

виробників молока, які поставляють сировину переробним підприємствам, з року в рік зменшуватиметься. Головна причина у підвищенні вимог до якості, що опосередковано прийняттям нових норм стандартизації.

3. Перспективним шляхом «безболісного» впровадження нових норм стандартизації ДСТУ 3662:2015 «Молоко-сировина коров'яче. Технічні умови» є створення молочарських заготівельно-збутових кооперативів. Така організаційно-правова форма підприємницької діяльності здатна забезпечити задоволення індивідуальних виробників молока щодо їх спільної ринкової діяльності. Це передбачає пошук каналів збуту, протистояння посередникам та конкурентам, участь у великомасштабному бізнесі тощо. Створення кооперативу може змінити на краще можливість контролювати якість молока-сировини, допомогти врегулюванню спірних цінових питань між виробниками сировини та переробними підприємствами.

4. Розвиток та розширення молочарської кооперації дозволяє «плавно» пристосуватись виробникам молочної сировини до нових вимог стандартизації, тим самим забезпечивши себе ринком збуту, вигідною ціною за свій товар, що уможливить здійснення розширеного відтворення, зокрема збільшення чисельності поголів'я ВРХ. Молокопереробні підприємства отримують якісну сировину відповідну до європейського стандарту щодо виробництва молочної продукції, скомпоновану та стабільну сировину базу.

Перспективи подальших досліджень

Створення кооперативів відкриває широкі можливості для власників особистих селянських

господарств. Варто дослідити, яким чином можливо диверсифікувати діяльність закупівельно-збутових кооперативів. Наприклад, кооперація могла б охопити надання послуг у штучному осіменінні корів, організації культурних пасовищ, спільному виготовленні збалансованих комбікормів, згодом – й у переробці власної продукції. Науковий інтерес викладають питання щодо розширення членської організації кооперативів, їх капіталізації, залучення у вертикальні інтеграційні процеси, подальшої структуризації кооперативного руху на селі.

Література

1. Березівський П. С. Регіональні особливості формування нових виробничих сільськогосподарських структур різних організаційно-правових форм господарювання як неінвестиційний чинник інтенсифікації сільського господарства / П. С. Березівський, Н. П. Осова // *Агросвіт*. – 2008. – № 19. – С. 8–13.
2. Божидарнік Т. Стратегічні пріоритети розвитку молокопродуктового підкомплексу регіону / Т. Божидарнік // *Економіст*. – 2013. – № 10. – С. 50–52.
3. Вісник молочників – 2016, [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.ukrmolprom.kiev.ua/ua/analitika/shchomis_yachna-analitika/category/2016
4. Заходим М. В. Сучасний стан та тенденції розвитку молочного скотарства в Україні / М. В. Заходим // *Інноваційна економіка*. – 2016. – № 1–2. – С. 53–59. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inek_2016_1-2_10
5. Зіновчук В. В. Проблемы и перспективы формирования рыночной инфраструктуры в регионе / В. В. Зіновчук, Л. М. Климюк / *Региональные аспекты аграрных преобразований: политика, реструктуризация, рыночная адаптация* / Под ред. П. Тиллака и В. Зіновчука. – *Studies on the Agricultural and Food Sector in Central and Eastern Europe*. Vol.17. – Halle: IAMO, 2003. С. 177–198.
6. Зіновчук В. В. Управление транзакционными издержками в агробизнесе / В. В. Зіновчук, О. П. Власенко // *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development: Research papers* 17 (2). – Lithuanian University of Agriculture, Kaunas. – 2009. – Р. 157–169.
7. Зіновчук В. В. Нематеріальна мотивація персоналу сільськогосподарських підприємств: монографія / В. В. Зіновчук, Т. В. Штерма. – Чернівці: Буковинський університет, 2012. – 228 с.
8. Ільчук М. М. Економічна ефективність функціонування молокопродуктового підкомплексу регіону / М. М. Ільчук, В. І. Радько // *Аграрна освіта і наука*. – 2007. – Т. 8. – № 1–2. – С. 84–90.
9. Капась О. М. Актуальні проблеми розвитку молокопродуктового підкомплексу України / О. М. Капась // *Економіка АПК*. – 2013. – № 9. – С. 92–97.
10. Керанчук Т. Л. Сучасні проблеми розвитку молочного бізнесу в Україні / Т. Л. Керанчук // *Глобальні та національні проблеми економіки: електронне наукове фахове видання*. – Миколаїв: Миколаївський національний університет ім. В. О. Сухомлинського. – 2015. – № 4. – Режим доступу: www.globalnational.in.ua.
11. Кернасюк Ю. В. Молочний сектор: реалії і перспективи / Ю. В. Кернасюк // *Агробізнес сьогодні*. – 2015. – № 6 – С. 10–12.
12. Малік М. Й. Кооперативні відносини в аграрному секторі / М. Й. Малік, В. В. Зіновчук / *Сучасна аграрна політика України: проблеми становлення* / За ред. П. Т. Саблука, В. В. Юрчишина. – С. 363–385.
13. Мостенська Т. Л. Показники стану молочної промисловості України / Т. Л. Мостенська // *Наукові праці НУХТ*. – 2009. – № 29. – С. 91–94.
14. Микитюк В. М. Відродження галузі скотарства в умовах ринкових трансформацій : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. ек. наук : спец. 08.00.03 / В. М. Микитюк – Київ, 2013. – 38 с.
15. Саблук П. Т. Економіка виробництва молока і молочної продукції в Україні: моногр. / П. Т. Саблук, В. І. Бойко. – К.: ННЦ ІАЕ, 2005. – 340 с.
16. Сільське господарство України 2010: стат. зб. / Держ. ком. статистики України. – К., 2011. – 384 с.
17. Статистичний щорічник Житомирської області за 2015 р. [Електронний ресурс] : стат. зб. / Гол. упр. статистики у Житомир. обл.; за ред. Г.А. Пашинської. – Житомир, 2016. – Режим доступу: 1 електрон. опт. диск (CD-ROM).
18. Шпичак О. М. Реальна оцінка економічного стану АПК України як необхідна передумова виходу його з кризи / О. М. Шпичак // *Економіка АПК*. – 2007. – № 5. – С. 24–26.

**THE ASSESSMENT OF ZHYTOMYR
REGION'S MILK PRODUCING BRANCH UP-
TO-DATE STATE****O. Aksyonova***e-mail: oksana_aksyonova@ukr.net*

Zhytomyr Institute of Interregional Academy of
Personnel Management, Peremohy str, 26, Zhytomyr,
10003, Ukraine

The paper considers up-to-date state of Zhytomyr region's milk producing branch development during 2013-2015 years. The author reveals the practical aspects of regional milk producing enterprises activities. It has been analyzed the production of milk- raw materials according to the sectors as well as the way of their realization to the processors. The amount of income and the main directions of purchasing and processing of the milk-raw materials to the processing enterprises and the leaders identification in purchasing milk-raw materials have been established. The author clarifies and substantiates the positive and negative consequences of the new SSTU 3662 :2015 "Cow's milk raw materials. Technical conditions". The dairy production cooperative is considered as a promising organizational and legal form of entrepreneurial activity in the village, which promotes the tasks of structural transformation of the agrarian sector of the economy

Keywords: *milk, dairy company, dairy cooperative farming population, agricultural enterprises.*

**ОЦЕНКА СОСТОЯНИЯ
МОЛОКОПЕРЕРАБАТЫВАЮЩЕЙ
ОТРАСЛИ ЖИТОМИРСКОЙ ОБЛАСТИ****О. В. Аксёнова***e-mail: oksana_aksyonova@ukr.net*

Житомирский институт Межрегиональной
академии управления персоналом, ул. Победы, 26,
Житомир, 10003, Украина

Рассмотрено современное состояние развития молокоперерабатывающей отрасли Житомирской области в течение 2013–2015 гг. Раскрыты практические аспекты деятельности молокоперерабатывающих предприятий области. Проанализировано производство молока-сырья по секторам, а также каналы его реализации перерабатывающим предприятиям. Определены объемы поступления и основные направления закупки и переработки молока-сырья на перерабатывающие предприятия. Выявлены последствия принятия ДСТУ 3662: 2015 «Молоко-сырье коровье. Технические условия». Рассмотрен молочный кооператив как перспективная организационно-правовая форма предпринимательской деятельности на селе, что способствует задаче структурной трансформации аграрного сектора экономики.

Ключевые слова: *молоко, молокоперерабатывающее предприятие, молочарский кооператив, хозяйства населения, сельскохозяйственные предприятия.*